

DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE DENİZ TURİZMİ AÇISINDAN KIYI ALANLARINI KORUMA YÖNETİMİNİN İNCELENMESİ

Prof. Dr. Füsun İSTANBULLU DİNÇER

Yrd. Doç. Dr. Gül ERKOL BAYRAM

Arş. Gör. Serkan AK

ARAŞTIRMA İÇERİĞİ

- **Literatür İncelemesi (Kıyı Alanları Yönetimi)**
- **Dünyada Uygulanan Kıyı Koruma Politikalarının İncelenmesi**
  - Fransa'da Mevzuat ve Kıyı Kullanımı İlişkileri
  - ABD'de Mevzuat ve Kıyı Kullanımı İlişkileri
  - İspanya'da Mevzuat ve Kıyı Kullanımı İlişkileri
  - Çin'de Mevzuat ve Kıyı Kullanımı İlişkileri
  - İtalya'da Mevzuat ve Kıyı Kullanımı İlişkileri

ARAŞTIRMA İÇERİĞİ

- Birleşik Krallık'ta Mevzuat ve Kıyı Kullanımı İlişkileri
- Almanya'da Mevzuat ve Kıyı Kullanımı İlişkileri
- Meksika'da Mevzuat ve Kıyı Kullanımı İlişkileri
- Tayland'da Mevzuat ve Kıyı Kullanımı İlişkileri
- **Türkiye'de Mevzuat ve Kıyı Kullanımı İlişkileri**
- **Sonuç**

DÜNYA'DA ULUSLARARASI TURİZM DAĞILIMLARI

Ülke	Uluslararası Turist Sayısı		Uluslararası Turizm Geliri	
	(milyon kişi)		(milyar dolar)	
	2015	2016	2015	2016
Fransa	84,5	82,6	45,9	42,5
ABD	77,5	75,6	205,4	205,9
İspanya	68,5	75,6	56,5	60,3
Çin	56,9	59,3	45,0	44,4
İtalya	50,7	52,4	39,4	40,2
Birleşik Krallık	34,4	35,8	45,5	39,6
Almanya	35,0	35,6	36,9	37,4
Meksika	32,1	35,0	17,7	19,5
Tayland	29,9	32,6	44,6	49,9
Türkiye	39,5	25,0	26,6	18,7

FRANSA'DA MEVZUAT VE KIYI KULLANIMI İLİŞKİLERİ

- UNESCO Hükümetler Arası Oşinografik Komisyonu tarafından desteklenmektedir.
- Fransa kıyı koruma politikaları; 1973-1991, 1992-2002 ve 2001-2007 dönemlerine ayrılmaktadır.
- Politikalar incelendiğinde; kıyı alanlarında sürdürülebilirlik, caydırıcı kanunlar, yerel projeler, paydaşların işbirliği gibi konuların öne çıktığı görülmektedir.

FRANSA'DA MEVZUAT VE KIYI KULLANIMI İLİŞKİLERİ

- Grenelle Çevre Forumu ve Grenelle Deniz Forumu, günümüzde de uygulanan en gelişmiş politika işleyicileri arasında gösterilmektedir.
- Fransa kıyı koruma politikaları, Avrupa Birliği'nden fazlasıyla etkilenmekte;
- 2008 yılında uygulamaya koyduğu Deniz Stratejisi Yönergesi ile de bu bağlılığını güçlendirmektedir.

ABD'DE MEVZUAT VE KIYI KULLANIMI İLİŞKİLERİ

- ABD'de kıyı alanlarına yönelik en gelişmiş birlik, ABD Çevre Koruma Ajansı'dır.
- ABD'de kıyı alanlarının yönetimi ile ilgilenen birim olan Ulusal Okyanus ve Atmosfer Dairesi (NOAA), kıyı alanlarının korunması için güncel ve yenilenebilir bir yönetimin gerekli olduğunu savunmaktadır.

ABD'DE MEVZUAT VE KIYI KULLANIMI İLİŞKİLERİ

- NOAA Bünyesinde barındırdığı 34 eyaleti denetler, inceler, yürütür. Eyaletlerin kıyı alanlarının korunması, iyileştirilmesi, kirliliğin kontrol edilmesi gibi bazı hükümler Ulusal Okyanus ve Atmosfer Dairesi (NOAA) tarafından yürütülür.

İSPANYA'DA MEVZUAT VE KIYI KULLANIMI İLİŞKİLERİ

- Tarım, Balık, Gıda ve Çevre Bakanlığı, Denizcilik Kamu Alanlarının korunması ve yönetiminden sorumlu ana kurumdur.
- İspanya'da kıyı planlaması konusunda, sahil koruması ve kıyı kenarlarındaki arazi kullanımının kontrolü, iki önemli tema olarak ön plana çıkmaktadır.

İSPANYA'DA MEVZUAT VE KIYI KULLANIMI İLİŞKİLERİ

- Çevre Bakanlığı ile Kıyı ve Deniz Alanlarının Sürdürülebilirliği Genel Müdürlüğü, Avrupa Birliği önerileri ile bütünleşik kıyı alanları yönetiminden sorumlu aktiviteler gerçekleştirmekte; mevcut aktiviteleri kontrol etmekte ve yönlendirmektedir.

ÇİN'DE MEVZUAT VE KIYI KULLANIMI İLİŞKİLERİ

- Çin'deki sürdürülebilir kıyı gelişimi tehdit altındadır.
- Bu sebeple; Çin Kıyı Kullanım Alanları Mevzuatı yönetmeliğinde, kıyı alanları yönetiminin uygulanmasında yasal ve düzenleyici çerçeveye giderek daha fazla ilgi duyulmaktadır.

ÇİN'DE MEVZUAT VE KIYI KULLANIMI İLİŞKİLERİ

- Çin'de, Deniz Çevre Koruma Kanunu deniz ve kıyı bölgesi yönetimi için en önemli yasadır.
- Bu kanun ve yönetmelikler, kıyı yönetimi planları ve uygulamaları için yasal rehberlik ve gerekçe sunmaktadır.
- Ayrıca; kıyı alanlarını iyileştirmek ve güçlendirmek, uygulamaların etkisini arttırmak gibi amaçlar da bulunmaktadır.

İTALYA'DA MEVZUAT VE KIYI KULLANIMI İLİŞKİLERİ

- İtalya kıyı alanları mevzuatı; Avrupa Birliği tavsiyeleri ile incelenmekte ve geliştirilmektedir.
- Konuyla ilgili çalışmalar, ulusal düzeyde kıyı alanlarının yönetimi ve kontrolünü içermektedir.
- Ulusal düzeyde ilgilenen birim; Çevre, Kıyı ve Deniz Alanları Bakanlığı ve Çevre Koruma ve Araştırmaları Enstitüsüdür.

İTALYA'DA MEVZUAT VE KIYI KULLANIMI İLİŞKİLERİ

- Bu iki kurum, ulusal çerçevede kıyı alanların korunması ile ilgilenmektedir.
- Çevre, Kıyı ve Deniz Bakanlığının Yaşam Kalitesi Müdürlüğü, ulusal düzeyde suların kullanımını ve korunmasını ile ilgilenmektedir.

BİRLEŞİK KRALLIK'TA MEVZUAT VE KIYI KULLANIMI İLİŞKİLERİ

- Birleşik Krallık Mevzuat ve Kıyı Kullanımı İlişkilerinde, “Bütünleşik Kıyı Alanları Yönetimi” stratejisi uygulanmaktadır.
- BKAY, ekosistem yaklaşımı içermektedir ve drenaj havzasını, kıyı denizlerini bir bütün olarak içermelidir.
- Bu yönetim şekli, kirleticilerin deniz çevresine girişini önlemeye odaklanan sınırlı bir kirlilik yaklaşımına karşıt olarak kullanılmaktadır.

ALMANYA'DA MEVZUAT VE KİYI KULLANIMI İLİŞKİLERİ

- Almanya Mevzuat ve Kıyı Kullanımı İlişkilerinde, “Bütünleşik Kıyı Alanları Yönetimi” (BKAY) stratejisi uygulanmaktadır.
- Bu strateji, kıyı ve deniz alanlarındaki ekolojik, ekonomik, sosyal ve yasal durumu analiz etmektedir.
- BKAY, kıyı bölgelerinin ekolojik bakımdan sağlam ve ekonomik olarak gelişen bir yaşam alanı olarak geliştirilmesi ve korunmasına katkıda bulunmayı amaçlamıştır.

MEKSİKA'DA MEVZUAT VE KİYİ KULLANIMI İLİŞKİLERİ

- Meksika Çevre Koruma Ajansı, federal düzeyde araştırma yapma, araştırmaları izleme, standartlar belirleme ve yaptırım uygulama faaliyetlerini üstlenmektedir.
- Ajans; kıyı alanlarının yönetimi konusunda federal yasaların uygulanması, çevresel bilgilerin en son bilimsel bilgiler ışığında azaltılması, ekosistemin sürdürülebilirliğini hedef alan kıyı yönetimi gibi amaçları mevcuttur.

TAYLAND'DA MEVZUAT VE KIIYI KULLANIMI İLİŞKİLERİ

- Kıyı alanları yönetimi projesi Tayland'da 1986 yılında beri kaynakların korunması amacıyla uygulanmaktadır.
- Tayland devleti kıyı alanlarının büyük bir kısmını ekonomik açıdan elverişli alanlar olarak tanımlamakta, korumadan ziyade kullanımına önem vermektedir.

TAYLAND'DA MEVZUAT VE KIYI KULLANIMI İLİŞKİLERİ

- Günümüzde Tayland'ın kıyı alanlarında insani eylemler, iklim değışikliği, şiddetli rüzgârlar, uygunsuz alan kullanımı; kıyı alanlarının tahribatına ve erozyonuna sebep olmuştur.
- Bu olumsuz durumlar Tayland'ın kıyı alanlarının korunması ve idaresi konusunu oldukça önemli kılmıştır.

TÜRKİYE'DE MEVZUAT VE KİYİ KULLANIMI İLİŞKİLERİ

- Türkiye 1970'li yıllara değin kıyılara yönelik net bir uygulama getirmemiştir.
- Türkiye'de 1970'li yıllarda kentleşmenin etkisiyle kıyıların tahrip edilmesi konusu kamuoyunun etkisi ile ön plana çıkmış ve kıyı mevzuatında önemli değişiklikler olmuştur.
- 6785 sayılı yasa ve 1605 sayılı yasa kıyı koruması anlamındaki ilk yasal düzenleme olarak kabul edilmektedir.

TÜRKİYE'DE MEVZUAT VE KIYI KULLANIMI İLİŞKİLERİ

- 1982 yılında 2634 sayılı Turizm Teşvik Kanunu ile deniz turizmi alanındaki ilk düzenlemeler de yapılmaya başlanmıştır.
- 1983 yılında da aynı kanuna bağlı olarak Yat Turizmi Yönetmeliği ile yat yatırım ve işletmeciliğine yönelik düzenlemeler yapılmıştır.

TÜRKİYE'DE MEVZUAT VE KİYI KULLANIMI İLİŞKİLERİ

- 1984 yılında kabul edilen 3086 sayılı Kıyı Kanunu, konuya yönelik tanım ve maddeleri içermektedir.
- 1990 tarihinde yayınlanan 3621 sayılı kıyı kanunu kıyı alanlarına yönelik geniş bir mevzuata sahiptir.

TÜRKİYE'DE MEVZUAT VE KİYI KULLANIMI İLİŞKİLERİ

- 1990 yılında diğer önemli gelişmeler ise;
- Kıyı Alanları Yönetimi Türkiye Milli Komitesi (KAY)'nin 1993 yılında kurulması
- “Çevre Kıyı Yönetim Şubesi” kurulması
- “Ulusal Çevre Eylem Planı (UÇEP)’nin oluşturulması

TÜRKİYE'DE MEVZUAT VE KİYI KULLANIMI İLİŞKİLERİ

- Akdeniz'in Deniz Ortamı ve Kıyı Bölgesinin Korunması Sözleşmesini Türkiye 2002 yılında kabul etmiştir. Sözleşmeye 21 ülke ve Avrupa Birliği taraftır. Barselona Sözleşmesine ait 7 protokol vardır.
- 1992 yılında düzenlenen Rio Çevre ve Kalkınma Konferansı sonrasında yayınlanan beş temel dokümandan biri Gündem 21'dir

TÜRKİYE'DE MEVZUAT VE KİYI KULLANIMI İLİŞKİLERİ

- Bütünleşik Kıyı Alanlarının Yönetiminin (BKAY) temel hususları, Barselona Sözleşmesi ile tanımlanmaktadır.
- Avrupa Komisyonu değerlendirmesine göre Türkiye'nin kıyı alanlarına yönelik değerlendirmesi; Türkiye'nin Avrupa Birliği tavsiyelerini yerine getirdiği resmi olarak belirtilmemiş, yasal kapsam henüz oluşturulmamıştır.

TÜRKİYE'DE MEVZUAT VE KİYI KULLANIMI İLİŞKİLERİ

- BKAY'ye yönelik tamamını içeren yasal bir dayanak veya çerçeve sunulmamış, bir projeden öteye gidememiştir.
- Ancak Avrupa Komisyonu'na göre; Türkiye'nin bu konuda oluşturduğu büyük çaplı çalışmaları da bulunmaktadır. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı altında Kıyı Alanları Dairesi Başkanlığı, Türkiye Kıyı Alanları Milli Komitesi ve uluslararası anlaşma ve konferanslara katılımı ile konuyla ilgili kararlılığını gösterdiği düşünülmektedir.

SONUÇ

- Dünyanın ve Türkiye'nin Kıyı Alanları Yönetiminin incelendiği bu çalışmada; Dünya'da ziyaret edilen ilk on destinasyonun kıyı yönetim planları incelenmiş, Türkiye'nin kıyı yönetimindeki tarihsel süreci, Avrupa Birliği ve bazı kıyı alanlarına yönelik söz sahibi kurumların perspektifinden Türkiye'nin kıyı alanları yönetimine dair faaliyetleri, eylem planları irdelenmiştir.

SONUÇ

- Araştırma sonuçlarına göre; Dünya'nın en çok ziyaret edilen destinasyonlarının Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği, Dünya Bankası gibi kurumlarca kıyı yönetimi alanında desteklendiği ve çalışmalarının takip edildiği görülmektedir.

SONUÇ

- Özellikle Avrupa Birliği tavsiyelerini dikkate alan Fransa, Almanya gibi ülkelerin Avrupa Birliği'nin başarılı kıyı yönetimi örnekleri arasında gösterildiği görölmektedir. Bununla birlikte Meksika ve Tayland gibi okyanusa kıyısı olan ülkelerin yaşadığı doğal afetlerin de etkisi ile dikkatli bir biçimde kıyı alanlarının kontrolünü sağladığı görölmektedir.

SONUÇ

- Türkiye'nin ise Avrupa Komisyonu raporuna göre bütünleşik kıyı alanı yönetiminde yönetim ve birimler arası koordinasyon eksikliği olan bir ülke olması ancak her geçen yıl konuya artan bir ilgi ile ağırlık vermesi dikkate değer bir husustur.

SONUÇ

- Kıyı alanları yönetimi; kamu, üniversiteler, araştırma birimleri, sivil toplum kuruluşları, yerel halk, uluslararası kuruluşlar gibi farklı birimlerin koordinasyonunu gerektiren karmaşık ve sistemsel bir süreçtir. Bütünleşik Kıyı Alanları Yönetimi dinamik ve devamlılığı esas alan bir perspektiften ilerlemediği ve her bir birimin ortak fikrinin alınmadığı sürece başarıya ulaşılması mümkün değildir.

*Beni Dinlediğiniz İçin
Teşekkür Ederim...*

Arş. Gör. Serkan AK